

Підтримку надає:

Федеральне міністерство
продовольства і
сільського господарства

на підставі рішення
Німецького Бундестагу

Німецько-український
агрополітичний діалог

при Національній асоціації сільськогосподарських дорадчих служб України

Агрополітичний звіт

APD/APB/12/2021

НАПОВНЕННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ З АКЦЕНТОМ СІЛЬСЬКИЙ РОЗВИТОК

Ольга Базарна

Київ, грудень 2021

Виконавці

Контакти:
АПД Україна
вул. Рейтарська, 29-б,
01030 Київ
info@apd-ukraine.de
www.apd-ukraine.de

Про проєкт «Німецько – український агрополітичний діалог» (АПД)

Проєкт «Німецько – український агрополітичний діалог (АПД)» реалізується за підтримки Федеральним Міністерством продовольства та сільського господарства (BMEL) з 2006р. і наразі до 2021р. та за його замовленням через виконавця ТОВ ГФА Консалтинг Груп, а також робоче співтовариство, яке складається з ТОВ ІАК Аграр консалтинг (ІАК), Лейбніц – Інституту аграрного розвитку в країнах з перехідною економікою (ІАМО) та ТОВ АФЦ Консультантс Інтернешнл.

Реципієнтом проєкту виступає Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України «Дорада». При реалізації важливих заходів для розвитку ринку землі, використання державних земельних площ та приватизації АПД працює у кооперації з ТОВ з управління та реалізації земель (BVVG). Бенефіціаром проєкту виступає Міністерство аграрної політики та продовольства України.

Проєкт має підтримувати Україну в питаннях розвитку сталого сільського господарства, ефективної переробної промисловості та підвищення міжнародної конкурентоспроможності відповідно до принципів ринкової та регуляторної політик та з урахуванням потенціалу розвитку, який виникає в рамках Угоди про Асоціацією між ЄС та Україною. З цією метою Проєкт має надавати інформацію про німецький, зокрема, східнонімецький, а також міжнародний, європейський досвід з розробки рамкових аграрно – політичних умов, а також з організації відповідних аграрно – політичних установ.

[www.apd – ukraine.de](http://www.apd-ukraine.de)

Автор

Ольга Базарна

Дисклеймер

Це дослідження публікується за відповідальності Німецько – українського агрополітичного діалогу (АПД). Будь – які точки зору та результати, висновки, пропозиції чи рекомендації в дослідженні належать авторам і не обов'язково збігаються з думкою АПД.

© 2021 Німецько – український агрополітичний діалог
Всі права захищено.

ЗМІСТ

1	ВСТУП.....	4
2	БЮДЖЕТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ.....	5
3	РОЗПОРЯДНИКИ ТА ОДЕРЖУВАЧІ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ	6
4	СТРУКТУРА БЮДЖЕТУ.....	7
4.1	Місцеві бюджети. Січень – липень 2021 року.....	10
4.2	Державний бюджет. Січень – липень 2021 рік	12
4.3	Розглянемо структуру доходів та видатків місцевих бюджетів за 2020 рік.....	15
5	ПИТАННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ДОТРИМАННЯМ БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА	18
6	ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	19

1 ВСТУП

Планування, виконання та управління міським бюджетом в Україні здійснюється у відповідності до діючого законодавства, а саме: на підставі Бюджетного кодексу України, існуючих нормативно – правових актів Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, наказів Міністерства фінансів України.

Нормативно – правові акти, які регулюють питання місцевих бюджетів.

- I. БЮДЖЕТНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ: Статті: 2, 22 (ч. 2, 4), 64, 66, 67, 66, 691, 71, 72, 75, 76, 77, 88, 89, 90, 91, 94, 95, 97, 98, 99, 100, 101, 104.
- II. ЗАКОН УКРАЇНИ ПРО МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНИ: Статті 26, 28, 42, 43, 52, 61, 62, 63, 64, 66, 67.
- III. ЗАКОН УКРАЇНИ ПРО МІСЦЕВІ ДЕРЖАВНІ АДМІНІСТРАЦІЇ від 21.05.1997 №280/97 від 09.04.1999 №586: Стаття 18
- IV. ЗАКОН УКРАЇНИ ПРО ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ УКРАЇНИ на відповідний рік : в частині: текстових статей, що визначають розмір мінімальної заробітної плати, розмір прожиткового мінімуму та інші положення, необхідні для формування місцевих бюджетів; додатків до бюджету, що визначають обсяги міжбюджетних трансфертів.
- V. ПОСТАНОВИ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ: якими затверджуються Порядки використання бюджетних коштів у галузях.

НАКАЗИ МІНІСТЕРСТВА ФІНАНСІВ УКРАЇНИ:

1. Про затвердження типових форм бюджетних запитів для формування місцевих бюджетів від 07.07.2015 №648 (із змінами) (зареєстровано в Мінюсті № 957/27402 від 06.08.2015).
2. Про бюджетну класифікацію від 14.01.2011 №11 (із змінами).
3. Про затвердження Інструкції щодо застосування видатків бюджету та Інструкції щодо економічної класифікації застосування класифікації кредитування бюджету від 12.03.2012 №333 (із змінами) (зареєстровано в Мінюсті №456/20769 від 27.03.2012).
4. Про затвердження складових програмної класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів (затверджено нову відомчу класифікацію видатків та кредитування місцевих бюджетів та Типову програмну класифікацію видатків та кредитування для бюджетів місцевого самоврядування, які не застосовують програмно – цільового методу) від 20.09.2017 №793 (із змінами).

Про затвердження Змін до Порядку казначейського обслуговування місцевих бюджетів від 19.04.2021 №222, реєстр №797/36419 від 15.06.2021).

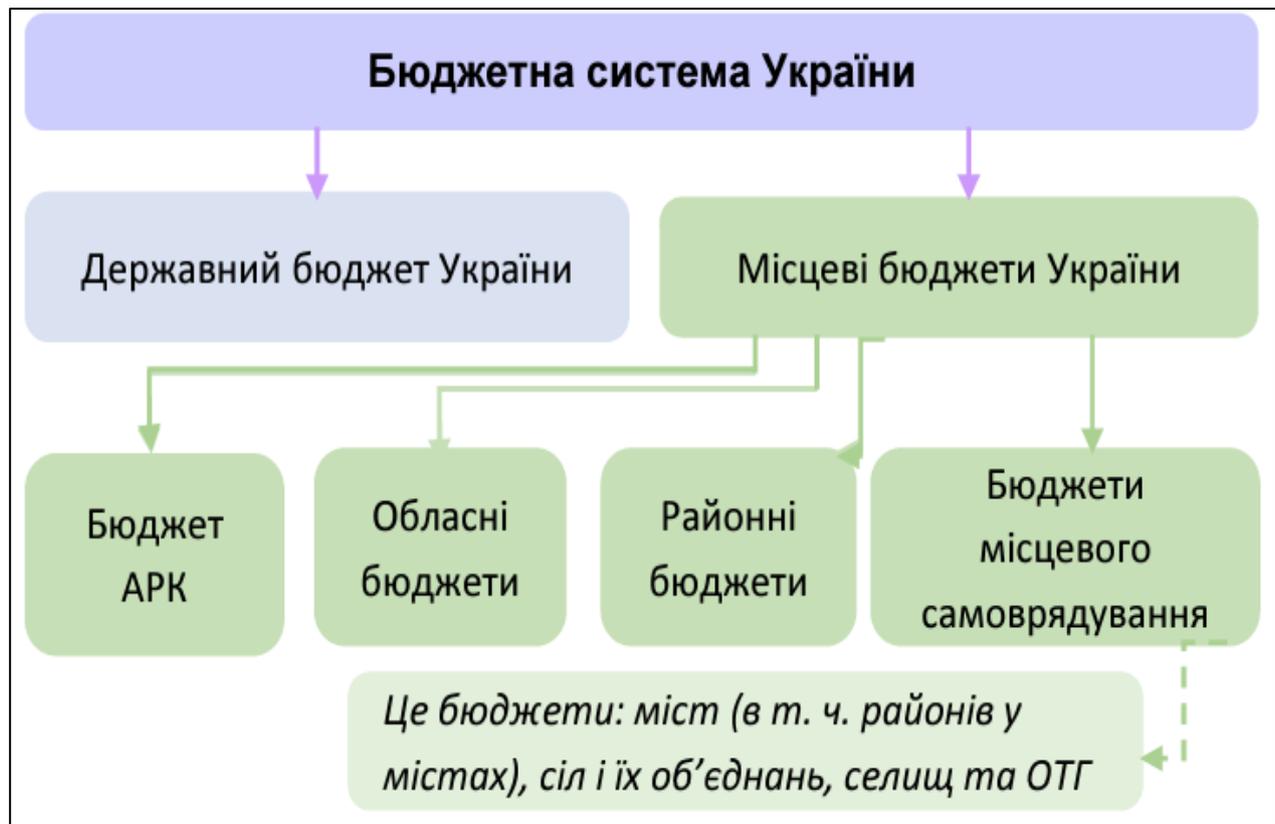
2 БЮДЖЕТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ

Бюджетна система України – сукупність державного бюджету та місцевих бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного і адміністративно – територіальних устроїв і врегульована нормами права (стаття 2 Бюджетного кодексу України)¹

Бюджет – план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду.

Бюджети місцевого самоврядування – бюджети сільських, селищних, міських територіальних громад, а також бюджети районів у містах (у разі утворення районних у місті рад).

Рисунок 1: Схематично бюджетна система України (запропонована)

Місцеві бюджети – бюджет Автономної Республіки Крим, обласні, районні бюджети та бюджети місцевого самоврядування.

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>

3 РОЗПОРЯДНИКИ ТА ОДЕРЖУВАЧІ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ²

Розпорядник бюджетних коштів – бюджетна установа в особі її керівника, уповноважена на отримання бюджетних асигнувань, взяття бюджетних зобов'язань, довгострокових зобов'язань за енергосервісом, середньострокових зобов'язань у сфері охорони здоров'я та здійснення витрат бюджету. (стаття 2 Бюджетного кодексу України)³

Одержувач бюджетних коштів – суб'єкт господарювання, громадська чи інша організація, яка не має статусу бюджетної установи, уповноважена розпорядником бюджетних коштів на здійснення заходів, передбачених бюджетною програмою, та отримує на їх виконання кошти бюджету.

Рисунок 2: Одержувачі бюджетних коштів (1)

Разом	40 292	Державний бюджет	10 447	Місцеві бюджети	29 845
Головні розпорядники	6 796 (16.86%)	Головні розпорядники	98 (0.93%)	Головні розпорядники	6 698 (22.44%)
Розпорядники нижчого рівня	21 539 (53.45%)	Розпорядники нижчого рівня	9 742 (93.25%)	Розпорядники нижчого рівня	11 797 (39.52%)
Одержувачі	11 957 (29.67%)	Одержувачі	607 (5.81%)	Одержувачі	11 350 (38.02%)

Рисунок 3: Одержувачі бюджетних коштів (2)

² За інформацією державного веб-порталу для громадян open budget. URL: <https://openbudget.gov.ua/spending-agencies/graphic>

³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>

4 СТРУКТУРА БЮДЖЕТУ

Рисунок 4: Структура місцевих бюджетів

Доходи бюджету – податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, плату за надання адміністративних послуг, власні надходження бюджетних установ). (стаття 2 Бюджетного кодексу України)⁴.

Відповідно до чинного законодавства України доходи бюджетів охоплюють дві важливі складові: доходи загального фонду і доходи спеціального фонду бюджету. Склад доходів загального фонду бюджетів сільських, селищних, міських територіальних громад регламентуються статтею 64 Бюджетного кодексу України⁵.

Видатки бюджету – кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом. До видатків бюджету не належать: погашення боргу; надання кредитів з бюджету; розміщення бюджетних коштів на депозитах; придбання цінних паперів; повернення надміру сплачених до бюджету сум податків і зборів та інших доходів бюджету, проведення їх бюджетного відшкодування; компенсація частини суми штрафних (фінансових) санкцій, що перераховується покупцям (споживачам) за рахунок штрафних (фінансових) санкцій, застосованих органами, що контролюють справляння надходжень бюджету, за наслідками проведеної перевірки за зверненням або скаргою покупця (споживача) про порушення платником податків установленого порядку проведення розрахункових операцій. (стаття 2 Бюджетного кодексу України)⁶.

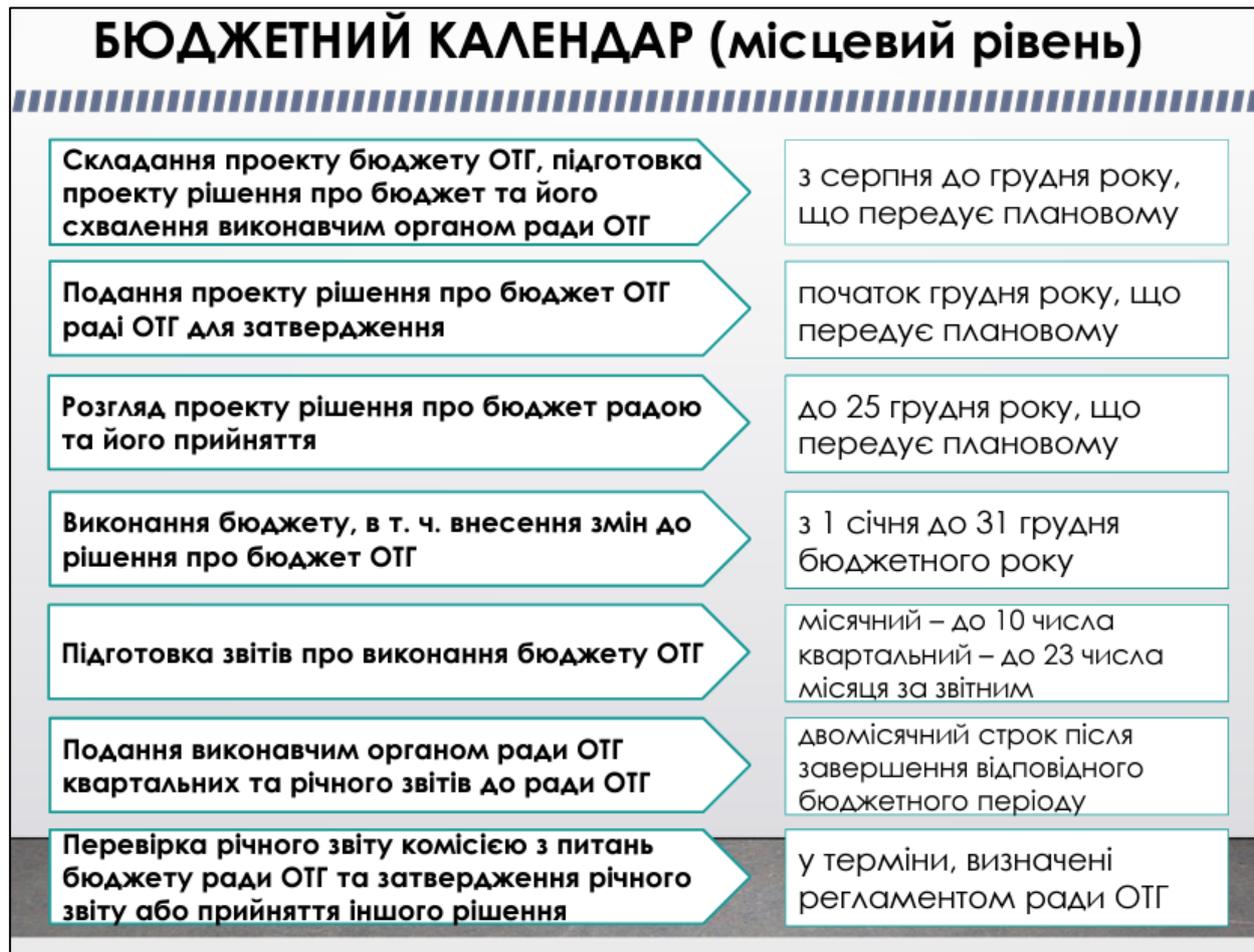
Для вчасного складання проекту місцевого бюджету запроваджено бюджетний календар, який представлено нижче:

⁴ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>

⁵ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>

⁶ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>

Рисунок 5: Бюджетний календар

Проект рішення про місцевий бюджет перед його розглядом на сесії Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної місцевої ради схвалюється Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевою державною адміністрацією чи виконавчим органом відповідної місцевої ради.

Разом з ним подаються: пояснювальна записка до проекту рішення; проект показників зведеного бюджету міської територіальної громади (у складі якої утворені райони у місті); показники витрат місцевого бюджету, необхідних на наступні бюджетні періоди для завершення інвестиційних проектів, що враховані в бюджеті, за умови якщо реалізація таких проектів триває більше одного бюджетного періоду; перелік інвестиційних проектів на середньостроковий період; переліки та обсяги довгострокових зобов'язань за енергосервісом за бюджетними програмами до повного завершення розрахунків з виконавцями енергосервісу; інформація про хід виконання відповідного бюджету у поточному бюджетному періоді; пояснення головних розпорядників бюджетних коштів до проекту відповідного бюджету (подаються комісії з питань бюджету Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної місцевої ради); інші матеріали, обсяг і форму яких визначає Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцева державна адміністрація або

виконавчий орган відповідної місцевої ради (стаття 76 Бюджетного кодексу України)⁷.

При затвердженні місцевих бюджетів мають врахувати обсяги міжбюджетних трансфертів та інші положення (необхідні для формування місцевих бюджетів), затверджені Верховною Радою України при прийнятті проекту закону про Державний бюджет України у другому читанні. Місцеві бюджети затверджуються рішенням Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної місцевої ради до 25 грудня (включно) року, що передує плановому. Якщо до 1 грудня року, що передує плановому, Верховною Радою України не прийнято закон про Державний бюджет України, відповідна місцева рада при затвердженні відповідних місцевих бюджетів враховують обсяги міжбюджетних трансфертів, визначені у проекті закону про Державний бюджет України на плановий бюджетний період, поданому Кабінетом Міністрів України до Верховної Ради України. При затвердженні відповідних бюджетів враховують у першочерговому порядку потребу в коштах на оплату праці працівників бюджетних установ відповідно до встановлених законодавством України умов оплати праці та розміру мінімальної заробітної плати; на проведення розрахунків за електричну та теплову енергію, водопостачання, водовідведення, природний газ та послуги зв'язку, які споживаються бюджетними установами (стаття 77 Бюджетного кодексу України).

Місцеві державні адміністрації, виконавчі органи відповідних місцевих рад забезпечують виконання відповідних місцевих бюджетів. Місцеві фінансові органи здійснюють загальну організацію та управління виконанням відповідного місцевого бюджету, координують діяльність учасників бюджетного процесу з питань виконання бюджету (стаття 78 Бюджетного кодексу України).

Звітність про виконання місцевих бюджетів визначається відповідно до вимог, встановлених щодо звітності про виконання Державного бюджету України.

Казначейство України складає та подає відповідним місцевим фінансовим органам звітність про виконання місцевих бюджетів за встановленими формами. Зведені показники звітності про виконання бюджетів одночасно подаються органами Казначейства України відповідно фінансовим органам місцевих державних адміністрацій та виконавчих органів відповідних місцевих рад. Квартальний та річний звіти про виконання місцевого бюджету подаються до Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної місцевої ради Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевою державною адміністрацією, виконавчим органом відповідної місцевої ради у двомісячний строк після завершення відповідного бюджетного періоду. Перевірка річного звіту здійснюється Рахунковою палатою Верховної Ради Автономної Республіки Крим (щодо використання органами виконавчої влади коштів бюджету Автономної Республіки Крим), комісією з питань бюджету Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної місцевої ради,

⁷ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>

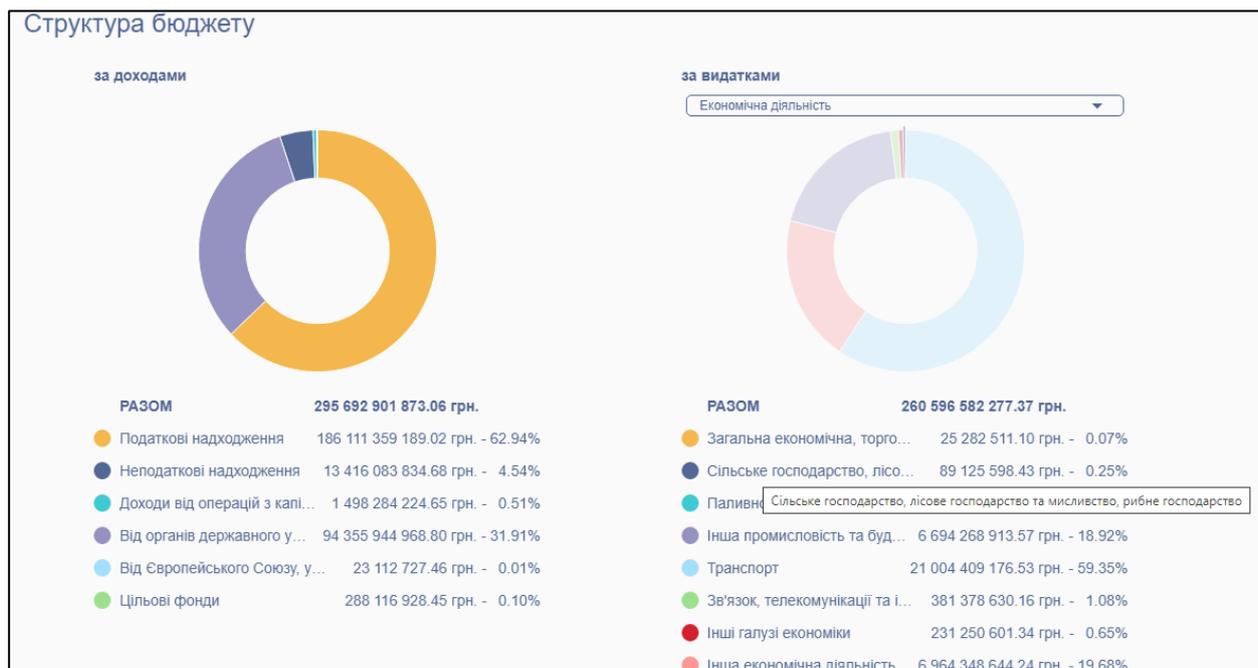
після чого відповідні місцеві ради затверджують річний звіт про виконання бюджету або приймають інше рішення з цього приводу (стаття 80 Бюджетного кодексу України).

До видатків, що здійснюються з бюджетів усіх рівнів відноситься регулювання земельних відносин, видатки на інші програми, пов'язанні з виконанням власних повноважень, затверджені відповідною місцевою радою згідно із законом (стаття 91 Бюджетного кодексу України). З державного бюджету можуть фінансуватися державні програми підтримки регіонального розвитку та пріоритетних галузей економіки (стаття 87 Бюджетного кодексу України).

Розглянемо місце фінансування сільського розвитку в місцевих бюджетах.

4.1 Місцеві бюджети. Січень – липень 2021 року⁸

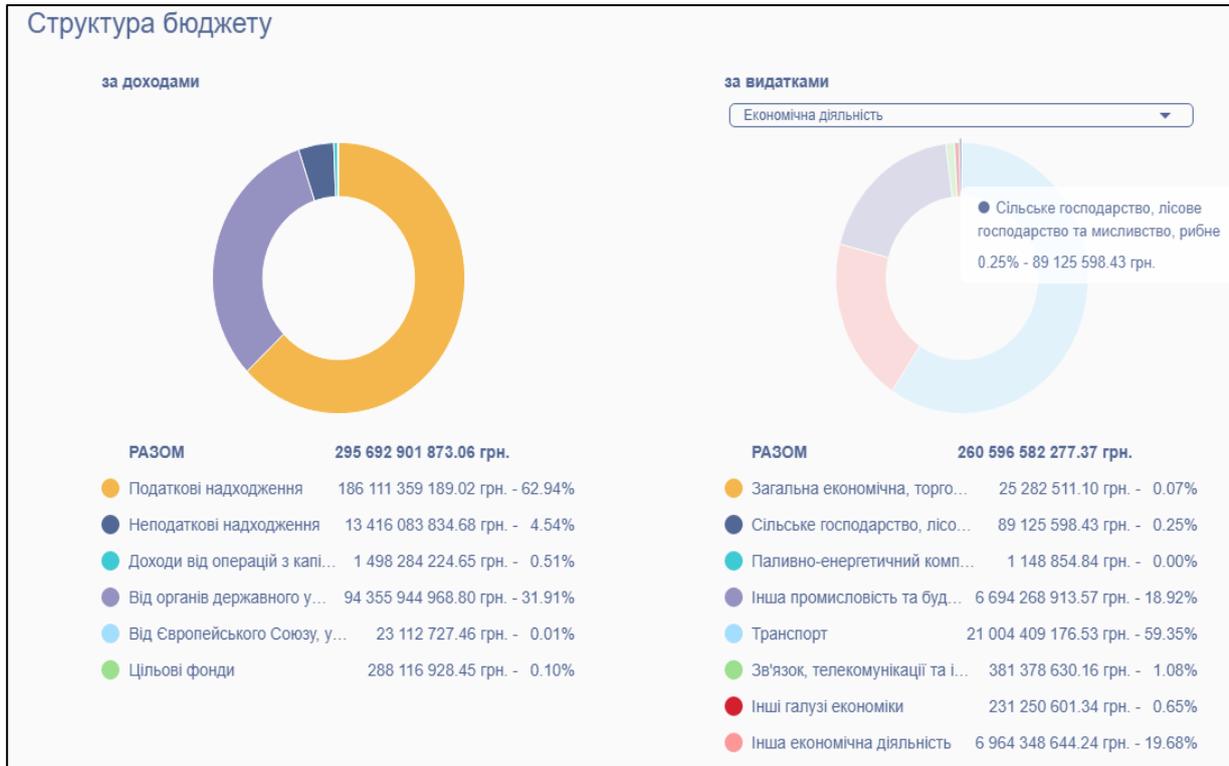
Рисунок 6: Місце фінансування на сільський розвиток у загальних видатках бюджету (1)

В загальній структурі видатків місцевих бюджетів сільське господарство включено в групу «Економічної діяльності» та рахується в групі «Сільське господарство, лісове господарство та мисливство, рибне господарство»:

⁸ За інформацією державного веб-порталу для громадян open budget. URL: <https://openbudget.gov.ua/?budgetType=LOCAL>

Рисунок 7: Місце фінансування на сільський розвиток у загальних видатках бюджету (2)

«Сільське господарство» складає найбільший відсоток по фінансуванню у своїй підгрупі.

Рисунок 8: Місце фінансування на сільський розвиток у загальних видатках бюджету (3)

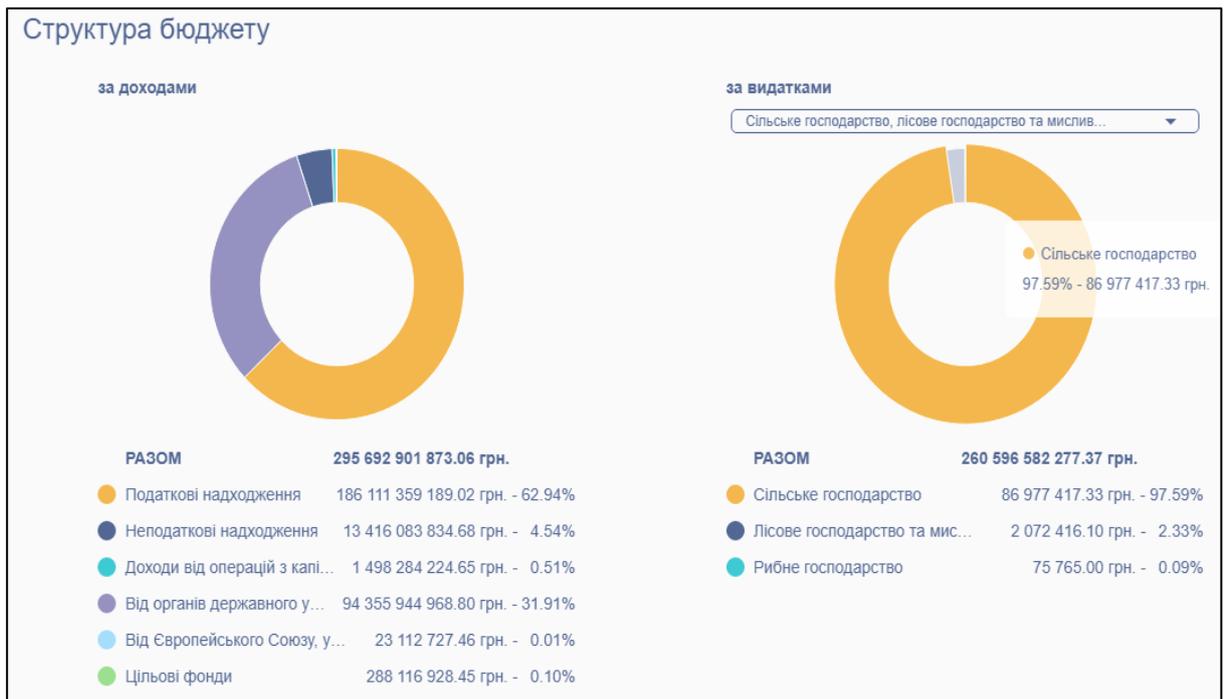

Рисунок 9: Показники фінансування (видатки) по місцевим бюджетам у січні – липні 2021 року

4.2 Державний бюджет. Січень – липень 2021 рік⁹

В загальній структурі видатків державного бюджету, так як і по місцевих бюджетах, сільське господарство включено в групу «Економічної діяльності» та рахується в групі «Сільське господарство, лісове господарство та мисливство, рибне господарство», *представлено нижче:*

⁹ За інформацією державного веб-порталу для громадян open budget. URL: <https://openbudget.gov.ua/>

Рисунок 10: Місце фінансування на сільський розвиток у загальних видатках бюджету (1)

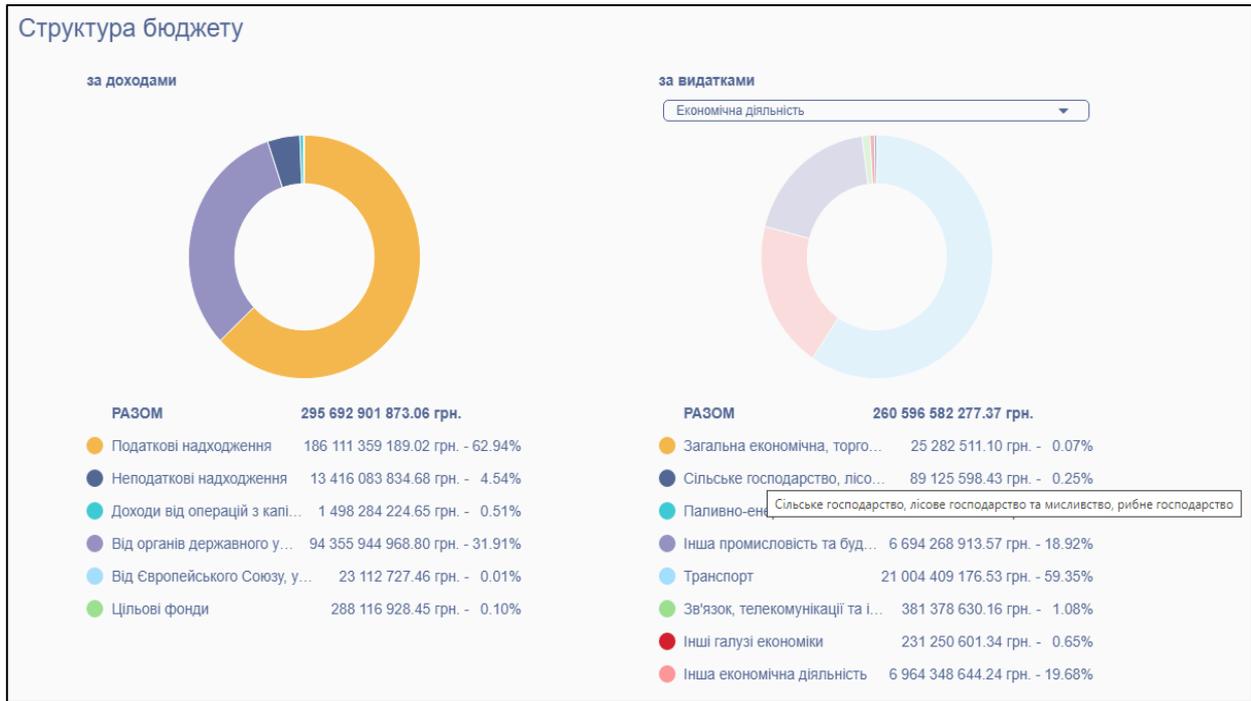
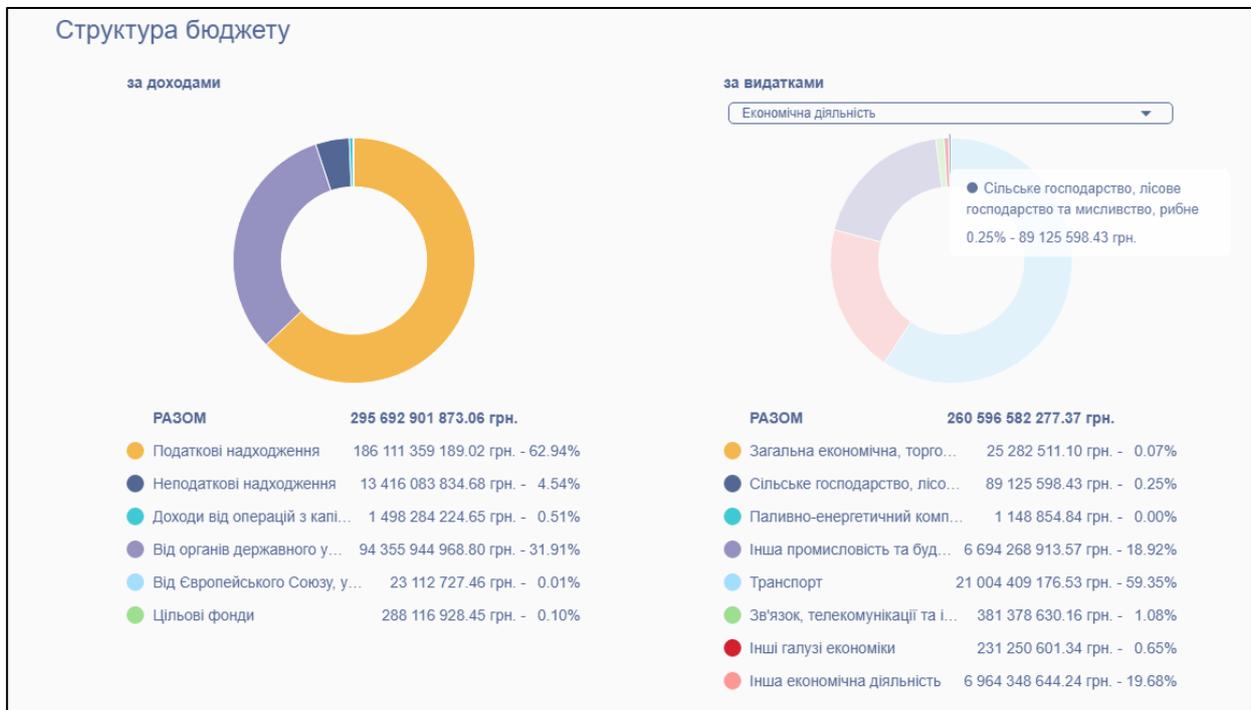

Рисунок 11: Місце фінансування на сільський розвиток у загальних видатках бюджету (2)

«Сільське господарство» складає найбільший відсоток по фінансуванню у своїй підгрупі.

Рисунок 12: Місце фінансування на сільський розвиток у загальних видатках бюджету (3)

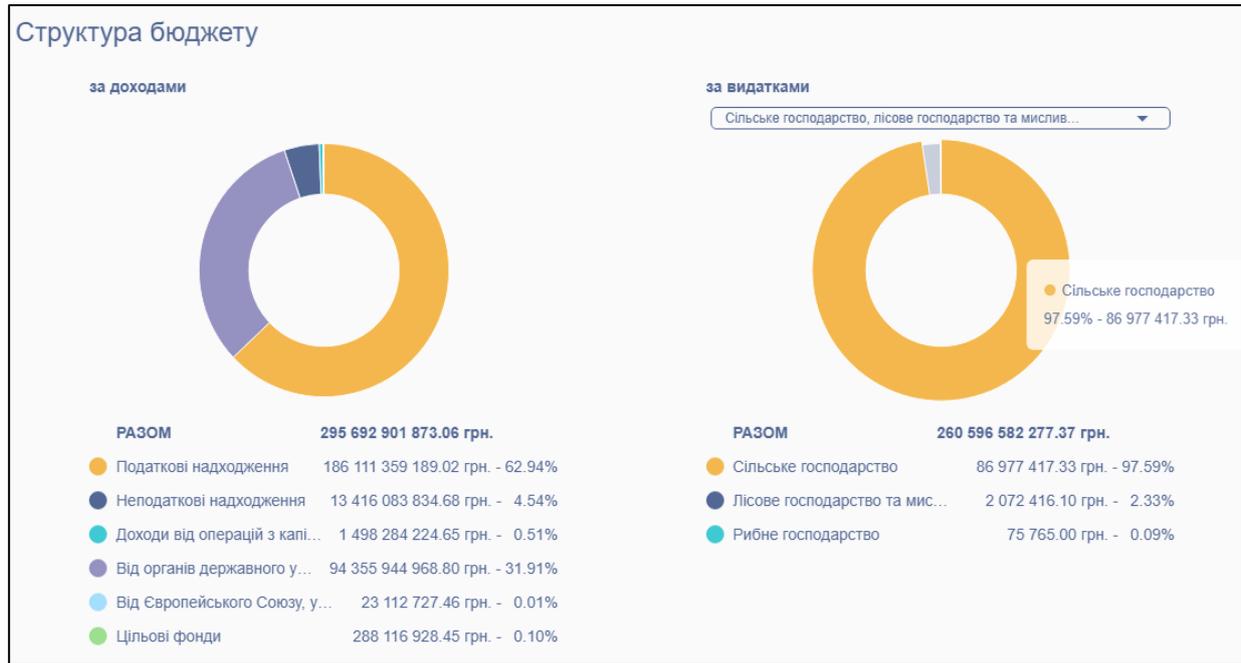

Рисунок 13: Показники фінансування (видатки) по державному бюджету у січні – липні 2021 року, в тому числі, і на сільське господарство

4.3 Розглянемо структуру доходів та видатків місцевих бюджетів за 2020 рік

Доходи загального фонду місцевих бюджетів

За підсумками 2020 року **надходження до загального фонду місцевих бюджетів України** (без урахування міжбюджетних трансфертів) склали 290,1 млрд грн, що становить 99,0% від затвердженого річного плану з урахуванням змін (293,2 млрд грн). У порівнянні з планом без урахування змін (який було визначено при затвердженні місцевих бюджетів – 291,1 млрд грн), рівень виконання становить 99,6%.

У порівнянні з 2019 роком, номінальне зростання надходжень становить 14,9 млрд грн або +5,4%. Слід зазначити, що за підсумками 2019 року приріст доходів відносно 2018 року становив 17,5% (+41,1 млрд грн).

На надходження до місцевих бюджетів у 2020 році суттєво вплинули карантинні заходи, запроваджені у зв'язку з пандемією коронавірусу (табл. 5). У квітні – травні спостерігалось суттєве зменшення надходжень, після чого у червні – липні позитивна динаміка поступово відновилася і протягом жовтня – грудня середній показник приросту доходів склав 10,7%.

Як і раніше, найбільшу питому вагу у доходах місцевих бюджетів займають надходження від сплати **податку на доходи фізичних осіб** – 177,8 млрд грн або 61,3% від суми доходів загального фонду місцевих бюджетів. У порівнянні з 2019 роком надходження податку зросли на 12,3 млрд грн, або на 7,4%.

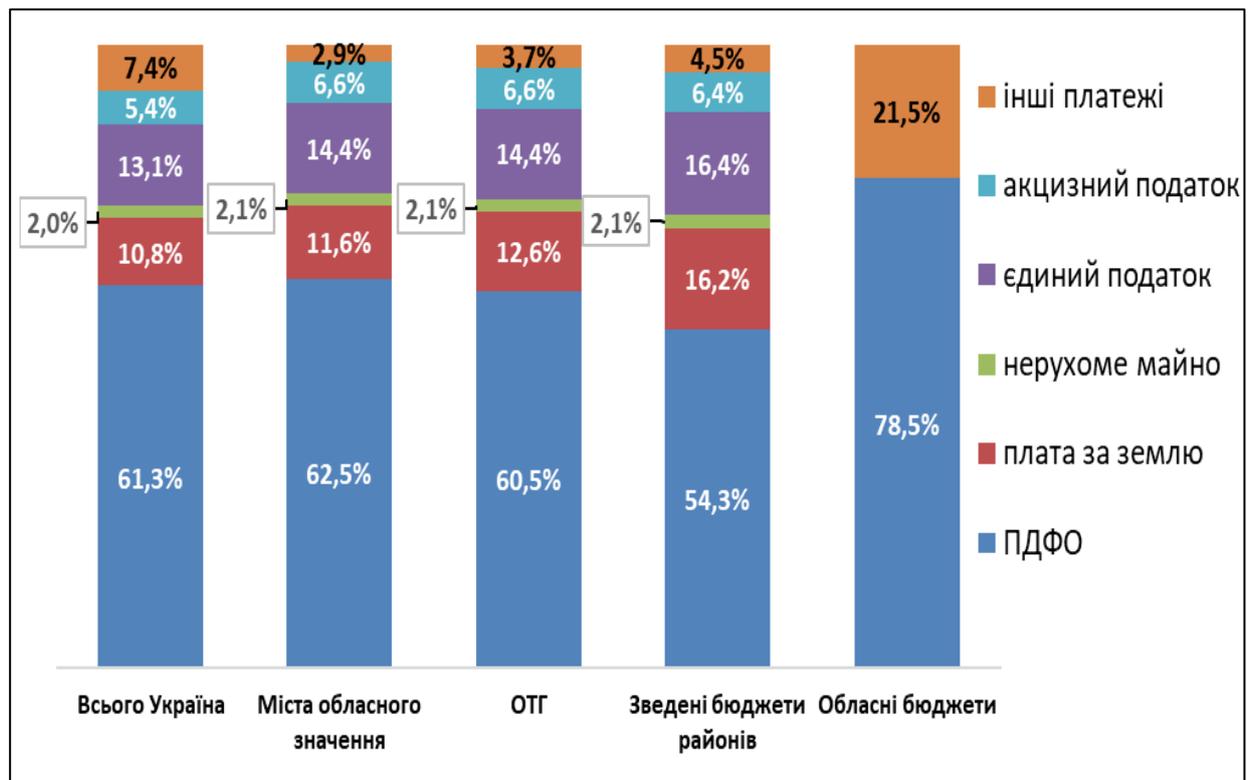
Іншим вагомим джерелом доходів місцевих бюджетів є **плата за землю**, що відноситься до податку на майно і є складовою місцевих податків. У 2020 році місцевими бюджетами було отримано плати за землю (земельного податку та орендної плати) 31,5 млрд грн, що на 4,2% (на 1,4 млрд грн) менше від надходжень, отриманих за підсумками 2019 рік (у 2019 році відносно 2018 надходження зросли на 20,2%). У структурі доходів загального фонду місцевих бюджетів плата за землю займає 10,8% (рисунок 1).

Значна частка у структурі місцевих бюджетів належить надходженням **єдиного податку**. Його сума склала 38,0 млрд грн, що на 7,8% (на 2,8 млрд грн) перевищує надходження минулого року і становить 13,1% від усієї суми доходів загального фонду місцевих бюджетів. Слід зазначити, що фізичними особами – підприємцями перераховано до місцевих бюджетів 27,6 млрд грн єдиного податку (або 72,6% від його загального обсягу), юридичними особами перераховано 5,1 млрд грн (або 13,4%). Сума єдиного податку, сплаченого сільгосптоваровиробниками, склала 5,3 млрд грн (14,0% від його загального обсягу).

Надходження **акцизного податку** до місцевих бюджетів за підсумками 2020 року склали 15,6 млрд грн акцизного податку (+1,8 млрд грн, або +13,4%), у тому числі:

- 8,4 млрд грн – у вигляді відрахувань з державного бюджету частини акцизного податку з виробленого в Україні та ввезеного на митну територію України пального (+1,0 млрд грн, або +13,4%);
- 7,2 млрд грн – з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю алкогольних напоїв та тютюнових виробів (+0,8 млрд грн, або +13,4%).

Рисунок 14: Структура доходів місцевих бюджетів України за 2020 рік

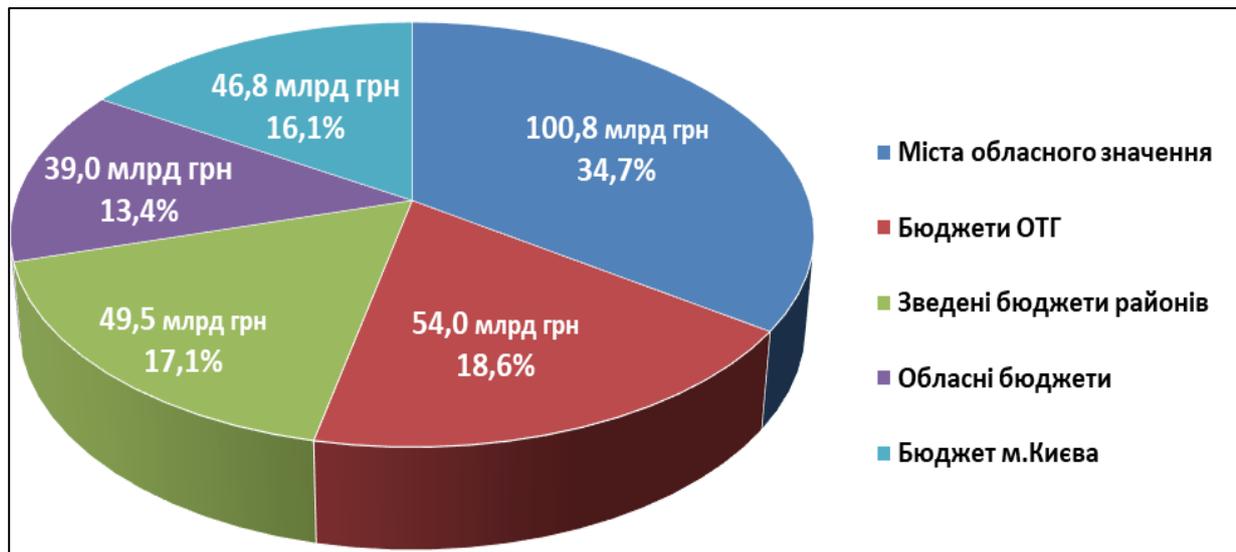

Доходи загального фонду бюджетів об'єднаних територіальних громад

У 2020 році на прямих міжбюджетних відносинах з державним бюджетом перебували 872 об'єднані територіальні громади (з урахуванням 41 міста обласного значення, в яких відбулося приєднання). За 2020 рік доходи загального фонду бюджетів ОТГ (без урахування трансфертів з державного бюджету) склали 54,0 млрд грн, що становить 18,6% від загального обсягу доходів усіх місцевих бюджетів України (рисунок 2¹⁰).

¹⁰ За інформацією сайту Децентралізація, URL: https://decentralization.gov.ua/news/13249#_ftn1

Рисунок 15: Структура доходів загального фонду (без трансфертів) за рівнями місцевих бюджетів

У загальній структурі доходів загального фонду ОТГ питома вага податку на доходи фізичних осіб становить 60,5% (рис. 2), у 2019 році аналогічний показник становив 58,1%. Надходження ПДФО склали 32,7 млрд грн. Плати за землю надійшло 6,8 млрд грн (12,6% від загальної суми), єдиного податку – 7,8 млрд грн (14,4%), акцизного податку – 3,6 млрд грн (6,6%), у тому числі акцизного податку з палива надійшло 2,3 млрд грн (4,2%), податку на нерухоме майно, відмінного від земельної ділянки – 1,2 млрд грн (2,1%).

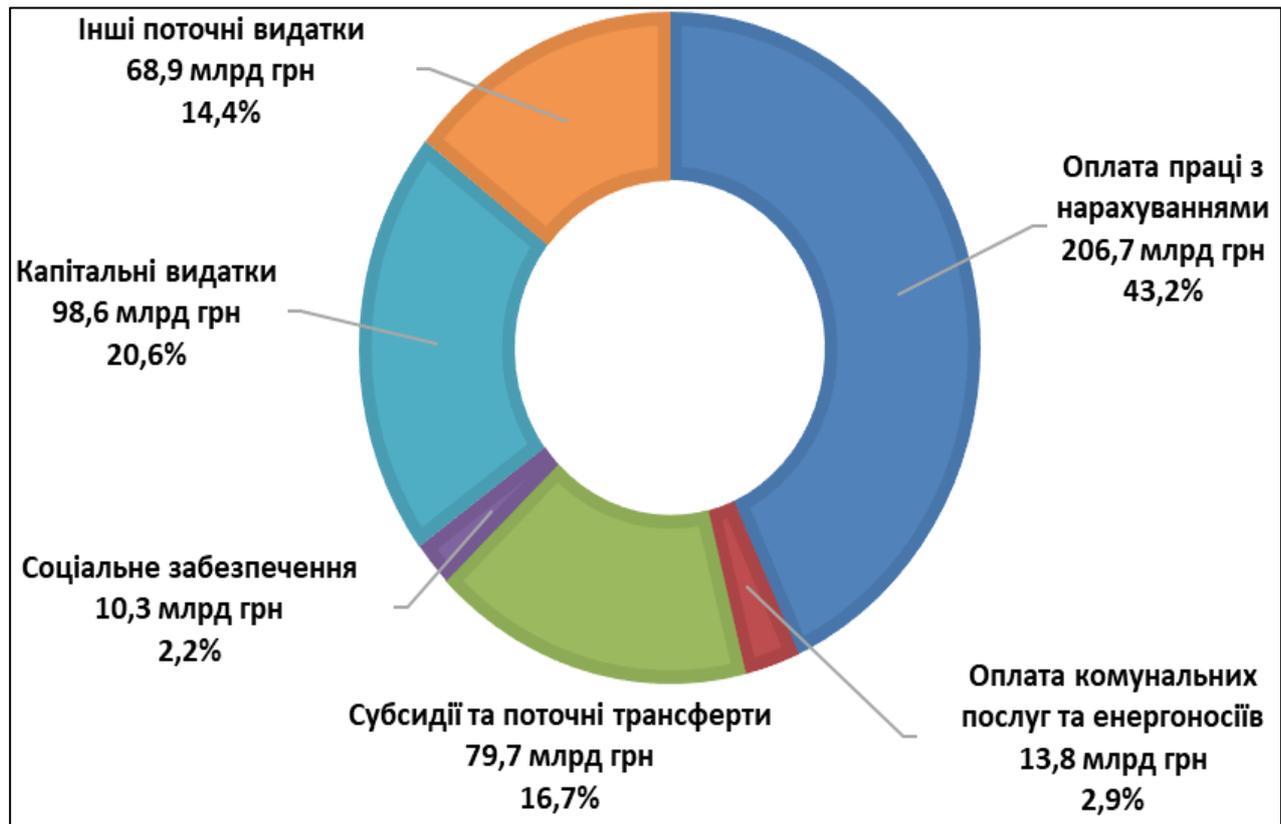
Зважаючи на прийняті у 2020 році законодавчі акти, у 2021 році уже відсутня така категорія місцевих бюджетів, як об'єднані територіальні громади. Відповідно до Бюджетного кодекса, бюджети базового рівня репрезентують бюджети місцевого самоврядування, які включають у себе бюджети сільських, селищних, міських територіальних громад.

Видатки місцевих бюджетів (загальний та спеціальний фонд з урахуванням міжбюджетних трансфертів)

Загальний обсяг видатків місцевих бюджетів у 2020 році склав 478,1 млрд грн, що на 88,2 млрд грн (– 15,5%) менше від обсягу видатків, проведених у 2019 році. Із зазначеної суми видатки загального фонду у 2020 році склали 357,7 млрд грн, що на 84,9 млрд грн (– 19,2%) менше 2019 року.

У структурі місцевих бюджетів найбільша частка припадає на оплату праці – 206,7 млрд грн, або 43,2%. Капітальних видатків проведено на суму 98,6 млрд грн, що становить 20,6% від усіх видатків.

Рисунок 16: Видатки поточних бюджетів

Загалом, виконання місцевих бюджетів за 2020 рік корелюється із загальними тенденціями в економіці України: незначне номінальне зростання доходів, соціально орієнтовані статті видатків, забезпечення виконання основних соціальних зобов'язань держави; продовження секторальних реформ та у сфері адміністративно – територіального устрою та місцевого самоврядування.

5 ПИТАННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ДОТРИМАННЯМ БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Успішна реалізація реформи децентралізації влади тісно пов'язана із посиленням відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування за свої рішення перед виборцями і державою. Влада повинна зміцнювати управлінські підходи у своїй діяльності, в тому числі шляхом впровадження нових інструментів забезпечення прозорості та ефективності бюджетного процесу.

За таких умов особливого значення набуває, з одного боку, незалежний зовнішній державний фінансовий контроль за цільовим і ефективним використанням коштів місцевих бюджетів, що здійснюється центральними органами державної влади, а з іншого – державний внутрішній фінансовий контроль, який передбачає застосування керівниками установ нових підходів щодо організації та здійснення внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту у своїх закладах та у підвідомчих

бюджетних установах для досягнення запланованих результативних показників бюджетних програм і попередження правопорушень у їх діяльності.

Питання контролю за дотриманням бюджетного законодавства та відповідальності за порушення бюджетного законодавства регламентується Бюджетним кодексом України:

- статті 9, 26, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124.
- Стаття 109. Повноваження Верховної Ради України з контролю за дотриманням бюджетного законодавства.
- Стаття 111. Повноваження Міністерства фінансів України та місцевих фінансових органів з контролю за дотриманням бюджетного законодавства.
- Стаття 112. Повноваження Казначейства України з контролю за дотриманням бюджетного законодавства.
- Стаття 113. Повноваження органів державного фінансового контролю з контролю за дотриманням бюджетного законодавства.
- Стаття 116. Порушення законодавства.
- Законом України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» від 26.01.1993 року № 2939.

Якими можуть бути рішення щодо заходів впливу (типи):

- зупинення фінансування;
- призупинення фінансування;
- зменшення фінансування;
- повернення бюджетних коштів;
- безспірне вилучення з місцевих бюджетів.

Посадові особи несуть відповідальність:

- Цивільну.
- Дисциплінарну.
- Адміністративну.
- Кримінальну.

6 ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Фінансування сільського розвитку та підтримка аграрного сектору в Україні здійснюється шляхом надання фінансування на ці заходи за рахунок надходжень з місцевих бюджетів та з державного бюджету України.
2. З державного бюджету відповідний напрямок фінансується за допомогою бюджетних програм через головних розпорядників коштів державного бюджету – Міністерство аграрної політики та продовольства України, Міністерство економіки України. Джерелом фінансування заходів сільського розвитку та

підтримки аграрного сектора є Програма секторальної підтримки Європейського Союзу.

3. З місцевих бюджетів, бюджетів місцевого самоврядування фінансування здійснюється через прийняття відповідною радою місцевих цільових програми, звичайно, якщо відповідний напрям визначений радою як перспективний, та знаходить відображення в Стратегії розвитку громади. Для досягнення максимального соціально – економічного ефекту необхідна середньострокова координація бюджету, бюджету розвитку та Стратегії розвитку громади та спрямування цільових програм громади виключно на реалізацію Стратегії розвитку громади.
4. Ефективним інструментом забезпечення сталого розвитку сільських територій є розробка алгоритму формування та реалізації відповідної стратегії на сільській місцевості. Однією з головних умов для цього є залучення громадськості, бізнесу, органів місцевого самоврядування.
5. В Стратегіях громад розвиток/підтримка аграрного сектору знаходить відображення тільки частково. Є приклади громад, які сформували свої Стратегії розвитку вже з відповідним напрямком. Це залежить, в першу чергу, від дати створення громади, її масштабів, від того, які громади увійшли до її складу, наскільки сільський розвиток та аграрний сектор присутній та розвинутий на відповідній території та є пріоритетом.
6. Місцеві бюджети, бюджети місцевого самоврядування мають досить вагомий відсоток від податкових надходжень від аграрного виробництва, але, враховуючи той факт, що органи місцевого самоврядування виконують багато повноважень делегованих державою, які не завше забезпечені фінансово, вони використовують ці кошти для фінансування інших напрямків.
7. Бюджетною декларацією на 2022-2024 роки¹¹ визначено, що у середньостроковому періоді зусилля Уряду будуть спрямовані на підтримку макроекономічної стабільності, стимулювання економіки для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню гострої респіраторної хвороби, виконання завдань спрямованих, зокрема, на: стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу; розвиток агропромислового комплексу; формування чистого та безпечного довкілля, збереження та відновлення природних екосистем та інші.

По фінансуванню агропромислового комплексу у 2022 році¹², то передбачається наступне:

- Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників, у тому числі здешевлення кредитів фермерським господарствам – 5,1 млрд гривень (відшкодування вартості с/г техніки; здешевлення кредитів та страхових платежів; розвиток

¹¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1652-20#Text>

¹² https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=6000&skl=10

тваринництва, рослинництва, садівництва, виноградарства та хмелярства; дотація на зрошення).

- На земельну реформу заплановано 715 млн гривень.
- На меліоративні комплекси (утримання водогосподарських систем у т.ч. меліоративних комплексів) – 2,7 млрд гривень.

Таким чином, наповнення бюджетів територіальних громад регулюється відповідними адміністративними актами та відбувається в рамках діючого законодавства України. Вагому частку в наповненні бюджетів складають надходження від оподаткування діяльності сільськогосподарських підприємств. Натомість, сільськогосподарське виробництво та сільський розвиток, як пріоритетні напрямки підтримки розвитку, не є складовою всіх Стратегій розвитку громад і не завжди зазначені достатньо чітко в стратегічних документах. Враховуючи вагоме значення аграрного сектору в контексті сільського розвитку, забезпечення надходжень до місцевих бюджетів, створення робочих місць в сільській місцевості та попередження трудової міграції цьому питанню має приділятися більше уваги, зокрема, при напрацюванні Стратегій сталого розвитку громад.